
jó éjt, lámpaernyő

KOPECZKY LÁSZLÓ

Rém-vigjáték

két és fél felvonásban, öt képben

SZEMÉLYEK

LEÓ nyomozóinas
KOVÁCS, a főnöke
ESZTER
MIHÁLY földműves
ÁGNES NÉNI, a felesége
GIZI, a lányuk
J. S. TAKÁCS
POSTÁS
KÁLMÁN
MINDENKI LAJOS, az Előjáték szereplője

Történik egy tanyán a város határában, délután
hattól másnap délig.

ELŐJÁTÉK

MINDENKI LAJOS: *(a függöny előtt, a reflektor holdjában. Hosszú hálólóing van rajta, hálósipka, kezében nyitott könyv)*

Sorstársak, kik véres kezeket láttok a falon, függönnyt lebegni ott is, hol üveg sincs, csak újságpapír az ablakon, kik hangokat hallatok az éjszakában, s kik reszketve fedeztek fel gyilkosokat az ágy alatt, de megkönnyebbültök legott, hogy csak a ne-jetek szeretője, — a ti feszült ideghúraitokat lazítja ezen mí-

vecske. (A könyvet lobogtatja) Legénykék, akik úgy érzik az olvasottak alapján, hogy jó atyjuk pokoli tévedést követett el, hogy kéményseprőiskolába avagy zenedébe íratta őket, hisz Sherlock Holmes óta nem következett senki úgy, mint ők lefekvés után az ágyban, hogy a gyilkos az utcán hever, csak le kell hajolni érte, ami egy semmiség annak, aki az oszloprejtvény első sorának kevert betűiből össze tudta állítani a Dél-Dagesztán-i operaénekesnő nevét, s aki már gyermekkorában is pisztolycsővet szopott cucli helyett, néktek szeretném szerényen felhívni figyelmeteket arra a szomorú tényre, hogy csiszolt-agyú nyomozók is néha csak úgy fedezik fel a nyomot, hogy valaki belenyomja az orrukát. Ezért kérlek benneteket, előadás után ne felejtsetek itt a színházban — a tanulságot.

És mindenki, kicsi és nagy, ki váratlanon, megmagyarázhatatlanon hökken, döbben a sötétben, ezentúl velem együtt bátran köszönjön oda a holdfényben kirajzolódó mozdulatlan keleti figurának: JÓ ÉJT, LÁMPAERNYŐ!... (El)

I. FELVONÁS

1. Kép.

(Szín: Tanyaudvar. Oszlopos, virágcserepes tornác. Középen ajtó, rajta fátyolfüggöny. Balra pincelejárát. Az eresz alatt néhány cső pattogatni való kukorica. A szín jobb sarkában diófa, alatta asztal, székek. Takaros és tiszta minden. Mikor a függöny felmegy, a szín üres. Vad kutyaugatás hallatszik és lánccsörgés. Kovács és Leó jön balról).

KOVÁCS: (középkorú, nyugtalan tekintetű, mozgékony férfi. Fürkésző tekintete végigpásztáz az udvaron).

LEÓ: (cingár legényke, inkább lóképzű, mint jóképzű. Elálló fülek, pipaszár lábak. Mozdulatai csetlenek. Levetette bal lábáról a cipőjét, s azzal hadonászik, kiáltozik a kutya felé) Te... te! Hal-lod-e! Ha megharapsz, biz' isten visszaharaplak!

KOVÁCS: (türelmetlenül rászól) Hallgass! Nem hallom tőled a kutyaugatást.

LEÓ: (elhülve tátog) A ku... ku... az u... u...

KOVÁCS: Igen. Pontosan. Aki akarja, ért a kutyaugatásból is.

LEÓ: Én csak azt értettem: Vauu! Eszem azt a takaros nadrágodat.

KOVÁCS: Én meg azt: Ketten vannak, mit akarnak? Szorul a gazda megint, s engem is vernek, hogy csendben legyek.

LEÓ: (bámulva) Ezt mind a kutyaugatásból állapítottad meg?

KOVÁCS: (elmosolyodil) Igen. Meg néhány vércsifről az orrán.

(a fátyolfüggöny mögött nőalak vonalai rajzolódnak ki)

LEÓ: (elkeseredve) Sohasem lesz belőlem nyomozó. Én most is a kutya orra helyett saját ülepermel törődtem... Mert nekem pénz, dicsőség, nők, ingyen villamosbérlet kellett. Az íktatóban meg voltak velem elégedve... De úgy éreztem, nincs szebb ügy a bűnügynél. A mama lakója is folyton mondogatta: „Vétek egy ilyen istenadta tehetségnek elkallódni.”

KOVÁCS: Jó, jó. Itt máma bebizonyíthatod fényes vallási alapon szerzett tehetségedet. Adva van egy gyilkos...

ESZTER: *(a függöny mölött megszólal)* Jó napot!

LEÓ: *(ijedten kiejti kezéből a cipőjét. Csak tátog)*

KOVÁCS: *(az ajtófüggönyhöz lép, félrehúzza)* Jó napot!

ESZTER: *(csak most elevenedik meg. Eddig, mint viaszbábu, álldogált. Kezet nyújt Kovácsnak, majd Leónak)*

LEÓ: *(zavarában cipős kezét nyújtja)* B—bocsánat... Nevem Leó... A mama lakója egyszerűen és röviden Leókácskámnek nevez.

KOVÁCS: *(fejével a szoba felé int)* Beruhetünk?

ESZTER: *(egy pillanatig habozik)*... Tessék.

LEÓ: Én kint megvárlak, öregem.

KOVÁCS: *(mérgesen)* Leó!

LEÓ: Jó... jó... *(Besompolyog Eszter és Kovács mögött. A beállott csöndben hirtelen zuhanás zaja hallatszik, majd csakhamar megjelenik háttal Kovács. Leót cipeli ki az udvarra friss levegőre. Eszter a fiú lábát tartja. Leteszik a fűre. Eszter bemegy, majd egy pohár vízzel tér vissza. A fiú nyakába loccsantja)*

LEÓ: *(megrázza magát, felugrik, bokszoló alapálásba vágja magát)* Hé... hé... hol vagyok? *(Körbékóvályog)*

KOVÁCS: Hullanézőben... *(Odaugrik, és elkapja, mert a fiú ismét összecsucsklik)*

LEÓ: *(a földön ülve)*... M-megyek vissza az iktatóba... m-megyek vissza a mamához... a mama lakója...

ESZTER: *(megvetően)* Miféle növendékbörjű ez?

KOVÁCS: *(fejét vakarja)* Hát ha látott, kedves, a villamoson civil ruhás botlábú dadogót, akit a rendes kalauz utastól utasig vonszol, mondván. „Most az alsó blokkból, most a felsőből... megszámolni a pénzt, mindig kétszer számolni... Vigyázz, már a táskát lyukasztod, te marha...” Na. Ez ő — detektívben... — Tessék, tessék, Leókám... Így néz ki egy hulla... Most pedig szépen megkeressük a gyilkost...

LEÓ: *(nyöszörögve)* Adunk neki sorszámot. Ráüjtjük a pecsétet...

KOVÁCS: *(hóna alá nyúl, talpra állítja)*

LEÓ: *(magához tért, már vigyorog is)* Tekintve, hogy az első eset... He-he... Egész jól tartottam magam, mi?... *(Megkapaszkodik a veranda oszlopába, széleset nyisszant mutatóujjával a torkán)* Nyikk!... Most kérek még egy pohár vizet. De belső használatra!

ESZTER: *(el)*

LEÓ: *(szégyenkezve)* Haragszol?

KOVÁCS: Fenét. Te azt hiszed, hogy nyakamba sóztak koloncnak. Hát jegyezd meg: hangsúlyozott kérésemre osztottak be mellém.

LEÓ: Igazán?

KOVÁCS: Persze. Sosem szerettem, ha én vagyok a leghülyébb a társaságban.

ESZTER: *(jön)* Tessék a víz.

LEÓ: *(gurgulyázik vele)*

KOVÁCS: *(a szín jobb oldalán a fa alatt meghúzódo asztal mellé telepedett)*

ESZTER: *(megkerüli az asztalt, és leül szemközt vele)*

LEÓ: *(a maradék vizet fejére önti)* Na így. Most már hullaképes vagyok. Bemegyek és felteszek neki néhány keresztkérdést. *(A felugró Kovácshoz)* Nyugalom, öreg fiú. Leó ugyanabban az ügyben nem szokott kétszer elájulni. *(El)*

ESZTER: *(kis szünet után, gúnyosan)* Maga már mindent tud persze. Ne is tagadjak.

KOVÁCS: De csak tagadjon nyugodtan. Abból tudom meg legjobban, mit szeretne letagadni.

ESZTER: Most elárulta magát.

KOVÁCS: Várom, hogy viszonzza.

ESZTER: Reggel elmondtam mindent. Minek jött megint?

KOVÁCS: Hátha közben eszébe jutott még valami.

ESZTER: Például, mi lenne az?

KOVÁCS: Semmi különös. Szeret moziba járni?

ESZTER: *(hidegen, szemrebbenés nélkül)* És maga?

KOVÁCS: Én igen. És én se egyedül.

ESZTER: *(felkapja a fejét)*

KOVÁCS: Nyugodjék meg, kérem, ez csak amolyan zsarú-blöff. Akárha azt kérdezném, szeretne-e szép töltőtollat kapni születésnapjára.

ESZTER: *(felugrik)*

KOVÁCS: *(visszaülteti)* Cs-cs-cs! Látom, hogy idegesíti fecsegésem. Üljön le szépen. Inkább hallgatók. Olyan friss, finom a levegő itt az öreg diófa alatt. Irigylem magától a házimuzikusait, ezt a sok dalos maradat. Szép lehet idekint élni. Az „élni” szó aláhuzva.

ESZTER: Azt mondta hallgatni fog.

KOVÁCS: *(nevet)* Megpróbálom... *(Mégköszörüli a torkát)* Még hozzá tisztára ingyen! *(Merveven nézi Esztert)*

ESZTER: *(némán leszegete fejét)*

LEÓ: *(térdét porolva jön)* Kristálytisza öngyilkosság. Nem csodálkoznék, ha a postás betoppanna a búcsúlevéllel:
Szeretett feleségem, drága szomszédok!
Mire eme levelem megkapjátok, én már stb., stb., stb.
Teszem pedig azért mert már nem tudom elviselni stb., stb., stb....

KOVÁCS: *(idegesen, hogy félbeszakították)* Mit nem bír elviselni?

LEÓ: Ez az, amit még nem sikerült tisztáznom. A többi klappol. Nagykár, hogy nincs mellette szerszáma, mellyel szólót játszott a torkán. *(Az asztalhoz ül szemben a közönséggel, Eszter és Kovács közé. Kezében gombot szorongat, ujjait nadrágjába töröli, majd jobb kezéből kaput képez, és a gombbal kapura pattintgat)*

KOVÁCS: *(ráteszi a kezét a gombra)*

LEÓ: *(méltatlankodva)* Noo! Bement volna!

KOVÁCS: Hol tálaltad ezt?

LEÓ: Az ágy alatt... Izé... Ujjlenyomatokat kerestem... A mama lakója...

KOVÁCS: *(Eszter elé tartja a gombot)* Ismeri?

ESZTER: Nem ismerem. Ne is fáradjon hiába. Most is csak annyit mondhatok, mint reggel: Én öltem meg Jánost!

LEÓ: *(íjedten odébb ül székestül)*

KOVÁCS: Jó... jó. Csak lassan. Csak nyugodtan.

LEÓ: Úgy van, kedvesem. Hidegvér. Ha kegyed most töredelmesen mindent bevall, fél napidij sem jön ki. Ezt nem teheti velünk. Nem elég, hogy az öregurat... *(mutatja)* nyírk!

KOVÁCS: Hallgass, Leó!

LEÓ: Mért hallgassak? Most nem ugat a kutya. *(Ebben a pillanatban ugatni kezd a kutya. Meghajol, összeüti a bokáját)* Párdon. Atadom a szót.

KOVÁCS: *(felugrik, balra el)*

ESZTER: *(közelebb húzza a székét)*

LEÓ: *(székestül odébb húzódik)*

ESZTER: *(rámosolyog)*

LEÓ: *(szégyenlősen lesüti a szemét)*

ESZTER: Kérhetek magától valamit?

LEÓ: *(fel sem néz, csak nemet int)*

ESZTER: Milyen gavallér maga?

LEÓ: *(sóhaj)* Semmilyen. A lányok csak azért kísértetik magukat haza velem, mert hosszú vagyok és elérem a csöngőt. Ha mást is akarnak a kapuban, akkor olyannak szólnak, aki mást is akar. Engem az olyasmitől a mama óva int... Fiacskám, neked még a rövid nadrág is hosszú — szokta mondogatni... Egyszer mégis megcsókoltam egy lányt...

ESZTER: Na és?

LEÓ: *(búsan)* A lány is azt kérdezte... No, halljuk mi az a kérdés?

ESZTER: *(szárazon)* Most már semmi.

LEÓ: *(közelebb húzza a székét)* Akkor jó. A nők mindig akarnak valamit. Maga az első, aki semmit sem akar, és én nagyon szívesen teljesítem. Mert teszem azt, ha megkéri, hogy lapozzam át a bibliát, ami ott hever az öregúr keze ügyében, nincs-e benne dugesz százas, hát csak azt modnhatnám, kérem: tisztára lehetetlen.

ESZTER: *(a homlokára csap)* A bibliában! *(Óvatosan)* És mért lenne az lehetetlen?

LEÓ: *(gőgösen)* Mert ateista vagyok. Plusz a százasokban se hiszek.

ESZTER: *(megkönnyebbülve)* Maga egy tündéri gyermek. Ettől a perctől fogva szeretem. *(Indul sebesen befelé)*

LEÓ: *(indul ő is balra)*

ESZTER: *(az ajtóból)* Hová megy?

LEÓ: Megyek, megnézem, elérem-e a csöngőjüket. *(Kovácsba ütközik)* Na, ki volt a látogató?

KOVÁCS: Senkit sem láttam.

LEÓ: És mit mond a kutya?

KOVÁCS: *(dühösen)* Te!... *(Elmosolyodik)* Hová tűnt Eszter?

LEÓ: Szerelmet vallott, majd boldogan el közepem.

ESZTER: *(sápadtan kitámolyog)* Eltűnt!...

KOVÁCS: Mi tűnt el?

ESZTER: A... biblia...

LEÓ: Még mindig ateista vagyok, de már a százasokban kezdek hinni.

KOVÁCS: *(szó nélkül berohan a házba)*

LEÓ: Ne búsuljon, kedves... Kérek egyet a mama lakójától.

ESZTER: Hallgasson, ostoba!

LEÓ: Hallja, így nem tudom ám vizontszeretni!

KOVÁCS: *(visszatér)* Minden tárva-nyitva.

ESZTER: Szellőztetek.

KOVÁCS: Így könnyen megugorhatott.

ESZTER: Kicsoda?

KOVÁCS: Az illető, akit a kutya is csak sejtett, s aki úgy surrant át a házon, mint a szél a nyitott ablakon.

LEÓ: Ide bízzátok rám. Én elcsípem.

KOVÁCS: Te? Hogyan?

LEÓ: Hát a zsenális logikám segítségével. A hapsi biztos huzatot kapott odabe. Egyet tüsszent, és kész. A thörrvény nevében! *(tüsszent)* H-aá-áp-cíiiii! Na... Nem való nekem gyilkosság, úgy látszik. Máris megfáztam. Szerencsére a mama, ha útra megyek, mindig két zsebkendőt erőszakol rám. *(Beletrombitál a zsebkendőbe)*

KOVÁCS: Ki lakik még a ház ragasztott végében?

ESZTER: Mihály bácsi, a bérlőnk, a felesége és a... kérem, ezek úgy járkáltak mindig ki-be a lakásomba, mint a hangyák. Mert szólni nem lehetett... *(Kezét tördelve jár le-föl. Kovács és Leó fejüket mozgatva követik pillantásukkal, mintha ping-pongmérkőzésen vennének részt)*

KOVÁCS: *(megtöri a csendet)* Nagyon vallásos lehet, hogy a biblia elvesztése így megviselte. Fogadok, hogy volt ott a lapjai között valami...

LEÓ: Áhá, terjed a százas hit. Hát igen. Logikus is. Kit érdekelne holmi levél...

ESZTER: *(megremeg)* Miféle levél?

LEÓ: Hát teszem azt, Pál apostolá a csantavérbeliekhez.

ÁGNES NÉNI: *(jön jobbról. Apró, kemény szavú, metsző pillantású öregasszony)*... János gazdát meg éppenséggel sohasem érdekelték. Életében kétszer volt templomban. Hatnapos korában, mikor megkeresztelték és hétnapos korában, mikor „ottfelejtették”. Árva gyerek volt. Csak a saját erejében bízott. A biblia az én bibliám. Azt hittem, megtért végre, pedig csak el akart dugni benne valamit... János gazdát ez a... személy ölte meg. *(Eszterre mutat)*

LEÓ: Már bevallotta, kérem. Reggel óta mást se hajtogat.

ÁGNES NÉNI: *(meghökkenve)* Bevallotta?

LEÓ: Be, be... S most már van egy *(Ujjal mutatja)* vádlott, egy tanú, de biztosan csak annyit tudunk, hogy a bibliában nem sok százas lehetett, ha az a magáé volt, öreganyám.

KOVÁCS: Úgy van, fiú. Százas nem volt, hanem levél, ahogy azt az imént mondtad.

LEÓ: Apostoli.

KOVÁCS: Az. Az. Még hozzá a szerelem apostoláé, aki az istenként imádozott lényhez fohászkozik.

ESZTER: Nem igaz!

KOVÁCS: Jó. Feljegyzem, hogy nem igaz. *(Jegyez)* Már egy csomó dolgot feljegyeztem, ami nem igaz, nincs is más a noteszomban, csak nem igaz. Ami igaz, azt le sem írtam, mert az valóban nem volt igaz. *(Olvas)* Nem igaz, hogy szerette a férjét, és nem igaz, hogy nem szerette. Nem igaz, hogy veszekedtek, és nem igaz,

hogy nem veszekedtek. Persze, ezt nem ilyen sorrendben monda, de én a szabad időmben összecsoportosítottam az ugyanarra a tárgyra vonatkozó nemigazságokat. Majd a végén kiderül, hogy a sok nem igaz közül, melyik a nem nem igaz. Egyelőre, csak az az igaz, hogy megölte a férjét és nem tudja, kinek a ruhájáról való ez a gomb. *(Mutatja)*

ÁGNES NÉNI: *(közelebb hajol, ki akarja kapni a detektív kezéből, de az összecsoportosított markát)*

KOVÁCS: Maga talán tudja, mamuska?

ÁGNES NÉNI: *(némán megrázza a fejét, gyengéden végigsimít Eszter karján, majd el)*

(Függöny)

2. Kép.

(A ház padlása. Kémény, gerendák, semmi más. A feljáróban Leó feje jelenik meg. Négykézláb nyögve bemászik)

LEÓ: *(felegyenesedik, beleveri fejét a gerendába)* Pardon!

KOVÁCS: *(térdeit porolva érkezik, körülnéz)* Azt hiszem, ide hiába jöttünk.

LEÓ: *(morog)* Szabadna végre nekem is tudnom, mit keresünk? Egy gyilkos és egy hulla már van.

KOVÁCS: Te elhiszed, hogy ez az asszony lenne a tettes?

LEÓ: *(kiszámolja kabátja gombjain)* Nem hiszem.

KOVÁCS: Helyes. És miért nem?

LEÓ: *(iskolásan)* Mert egy gyilkosnak egyetlen szavát se lehet elhinni.

KOVÁCS: Bravó! Ez aztán léglökéses logika. És mondd csak, te kire gyanakszol?

LEÓ: Megmondanám, de félek, hogy kinevetsz.

KOVÁCS: Csak mondd. Ígérem, hogy nem nevetek.

LEÓ: Becsszó?

KOVÁCS: Becsszó!

LEÓ: *(nagy lélegzetet vesz)* ... Rád!

KOVÁCS: *(bambán)* Rám?

LEÓ: Igen. Hat cédulára felírtam egy-egy nevet. Megnyugtatlak, az enyémet is. Kalapba tettem. Jól összezotykoltem. Kovács jött ki. Nahát.

KOVÁCS: *(röhög)* Hát ez örület!

LEÓ: *(sértődötten)* Azt mondtad, nem nevezsz ki.

KOVÁCS: De hát ...

LEÓ: Te mondtad, hogy mindenki lehet tettes, még a halott is. Csak az összefüggést kell megfelelő pillanatban felfedezni.

KOVÁCS: És miféle összefüggést fedeztél te fel?

LEÓ: Hát az összefüggést... a... a kezed és a hölgy *(Nagyot nyel)* azon része között, melyen ülni szokott... Letekintettem a létra tetejéről, hogy van-e alattam légzés, de úgy látszik, lyukas lehetett, mert átláttam rajta és rajtatok.

KOVÁCS: *(nagyot nyel, vörösödve)* Na jól van, Sherlock néptárs, ha így van, akkor mért hoztalak magammal nyomozni?

LEÓ: Mert azt hitted, hogy zseniális logikámmal találok egy helyettes gyilkost.

KOVÁCS: Bravó!

LEÓ: Csak ne gúnyolódj. Majdnem találtam.

KOVÁCS: Nocsak!

LEÓ: Bizony. Az öregasszonyt, a bérlő feleségét, az Ágnes nénit, kellemsen lepte meg, hogy Eszter már magára vállalta a gyilkosságot. Mikor megtudta, hogy a gomb gazdáját sem árulta el még, meg is cirógatta... Feltárcsáztam a fejemben a 08-at... „Halló, halló, tessék nekem megmondani, ki lehet az a gombos atyafi, akit az öregasszony és Eszter együttesen mentegettek! Hogyan? Eszter fia és Ágnes néni szeretője? Halló!... Nem értem. Hangosabban! Ja? Téves kapcsolat... Igen, így már értem... Szóval éppen ellenkezőleg... Ágnes néni fia és...

KOVÁCS: *(elámulva)* Hát ez remek! Zseniális következtetés!

LEÓ: *(büszkén)* Ugye? *(Elszontyolódva)* Csak egy icipici hiba csúszott közbe...

KOVÁCS: Éspedig?

LEÓ: Éspedig az, hogy Ágnes néni „fiát” Gizikének hívják... Erre a mama lakója is csak azt mondhatná: Hát kérem, ez pech!

KOVÁCS: Szóval, maradok én gyilkosnak?

LEÓ: Alighanem téged is ejtelek, ha jobbat találok, mert láttam azt is, hogy Eszter alaposan a kezedre vágott. *(Mérgesen)* A fene ebbe a kukoricába, hogy ropog a sarkam alatt. *(Lehajol)* Gomb! Meg még egy...

KOVÁCS: Pszt! *(Fülel)* Hé!... *(A padlásajtóhoz ugrik)* Belakatolták!

(Függöny)

II. FELVONÁS

(Szin: a tanya tisztaszobája. Baloldalt van az ablak, virágos földig érő függöny takarja. Középen asztal. Jobboldalt ajtó, mellette háromszárnyú szekrény. A falon preparált őzfej tekintélyes aganccsal. Mikor a függöny felmegy, kívülről mindinkább erősödő kiáltozás hallatszik, Leó hangja)

LEÓ: *(kint)* Segítség! Segítség! *(Beszalad)* Segítség!*(Fülig kormos)*

KOVÁCS: *(berohan a bal oldali ajtón)* Mi az? Mi történik?

LEÓ: *(a lavórral betoppanó Eszterre mutat)* Meg akar sürolni!

KOVÁCS: És ezért üvöltesz úgy?

LEÓ: Na hallod! A bőrömről van szó. *(Eszterhez)* Könyörgöm, hagyjon futni!... Mindent bevallok!... *(Elszántan, becsukott szemmel tartja a torkát)* Inkább tessék szíves elmetszteni.

ESZTER: *(keményen)* Lárifári! Lefelé azzal a kormos gúnyával!

LEÓ: *(sóhajt, aztán szégyenlősen vigyorogva)* Forduljon el, kérem. *(Levetkőzik. Három hosszú téli alsónadrág van rajta)*

ESZTER: *(összecsapja a kezét)* Hogy jutott eszébe a kemény füstölőjén lemászni?

LEÓ: *(morog)* Hogy jutott, hogy jutott... Hát... *(Észreveszi, hogy Kovács mutatoujjával a száján hallgatást jelez)* hát... hátra kel-

lett mennem sürgősen... És, és a legrövidebb utat választottam. Inkább legyen fekete, mint sárga... Na! *(Az asszony bele-nyomta Leó fejét a lavórhoz)* Könyörgöm, a legnagyobb óvatossággal tessék kezelni ezt a muzeális értékű fejet. Otthon, kérem, csakis friss esővízben mosakszom. Ebben az országban én örülök egyedül a tartós szárazságnak. *(Prüszköl, buborékot fúj, felegyenesedik, csupa szappanhab)* Ezzel mai műsorunkat be is fejeztük. Búcsúznak önöktől. Jó éjszakát, gyerekek! *(Indul ki-felé tapogatózva)*

ESZTER: *(elcsípi, és visszanyomja)* Hogyisne! Hisz a nyaka még fekete.

LEÓ: Az, kérem, úgysem jön le. Az volt is rajta.

ESZTER: *(dohogva csutakolja)* Ki hallott még ilyet! Kéményen keresztül!

LEÓ: *(paprikásan)* És olyat ki hallott, hogy belaka... izé... beleka... na szóval érti, ugye?

ESZTER: Nem értem.

LEÓ: De csak nem kíván, hitetlen Tamás módjára, az ujjával szerezni bizonyítékot?

ESZTER: *(a hátára csap)* Malac! Mindjárt megfujtom.

LEÓ: *(prüszkölve)* Túlórában, hehe, mint az öregurat.

KOVÁCS: Hát ezt meg honnan veszed?

LEÓ: Gondolom, két óra után. Az öreg még meghallgatta a vizállásjelentést, kikerezte az esernyőt, és odakészítette magának éjszaka-kára az ágyba.

KOVÁCS: Én nem láttam semmiféle esernyőt az ágyban.

LEÓ: Mert nem néztél be a szalmazsák alá.

KOVÁCS: És te mit kerestél a szalmazsák alatt?

LEÓ: *(belemorog a törülközőbe, mellyel Eszter keményen dörzsöli)*

KOVÁCS: Mit?!

LEÓ: *(szégyenlősen)* Végrendeletet.

KOVÁCS: *(dühösen huppan az egyik székre)* Mondd, melyik marha detektívregényben olvastál hasonló sületlenséget?

LEÓ: *(önérzetesen)* Nem olvasok detektívregényeket, csak a ti jegyzőkönyveiteket, mielőtt elragnám az irattárba... Egyszer kaptam a mama lakójától egy koszos vékonyka füzetet. Az volt a címe: EGY VÉRSZÍVÓ KALANDJAI. Mit gondolsz, miről szolt?

KOVÁCS: Miről másról: vámpírról.

LEÓ: Fenét. Egy poloskáról. *(Eszterhez)* Hé! Hová viszi az ingemet?

ESZTER: Kap tisztát helyette. *(El)*

LEÓ: Itt, fiacskám, egy fia nyomot sem fogunk találni. Történjen valami. Öt perc múlva kimossák.

KOVÁCS: Jól van, ne okoskodj. Igyuk meg inkább a friss tejecskét. Nekünk készítették ide.

LEÓ: *(az asztalhoz megy. A hatalmas karéj kenyérbe azt sem tudja, merről harapjon belé. Lehörpinti a tejet, fuldokolni kezd)*

KOVÁCS: *(megveregeti a hátát)* Kuc-kuc!

LEÓ: *(nyelvét nyújtja, s hegyéről diadalmasan leemel valami)* Gomb!

(Kopognak)

KOVÁCS: Ki az?

GIZI: *(hangja kívülről)* Én, Gizike.

LEÓ: *(kapkod)* Szent Isten! Ne engedd be!

KOVÁCS: *(kifelé hangosan)* Mindjárt! *(Leónak, aki körbe futkároz)*
 Kapj magadra valamit.

LEÓ: *(kétségbeesetten)* Mit kapjak? Talán a csipketerítőt? Mi vagyok én?
 Anita Eckberg? *(A szekrényhez fut, megpróbálja az első ajtót, de nem tudja kinyitni. A második ajtó enged, gyorsan beugrik, és magára rántja az ajtószárnyat)*

GIZIKE: *(formás, fekete, hús esztendő körüli leány, be)* Tán éppen az
 esti imáját mondta el?

KOVÁCS: Nem, kérem. Egész nap annyit futkároztam, hogy csak most
 fohászok a déli maradékot. *(Szemforgatva)* Ámen... Ülünk
 le.

GIZI: Ezt mint vendéglátó vagy mint detektív mondja?

KOVÁCS: *(nevet)* Hát ha hamisan vall, ha áztat, bizony leültetem.
 Már pedig a szemében jó adag hamisságot látok.

GIZI: Azért jöttem, hogy félrevezessem. Jöjjön, elsétálunk az orgonásba.

KOVÁCS: *(komolyan)* Nagyon kedves, de munkaidő alatt úgysem vall-
 hatok szerelmet, mert csak az egész bűnügyi osztály nevében
 tehetném.

GIZI: *(színtén elkomolyodva)* Nyugodjék meg, nem turbékolni akarok.
 El kell mondanom valamit.

KOVÁCS: Tessék.

GIZI: Itt?

KOVÁCS: Mért ne? Magunk vagyunk.

GIZI: De a falnak is füle van. *(El akarja kezdeni a mondókáját, de meg-
 gondolja magát, körülkémlel a szobában, benéz a függöny mögé)*
 Csak annyit, hogy... *(Ajkába harap)* Nem, mégse.

KOVÁCS: Figyelmeztetem, hogy az ilyen mondani akarok valamit lenye-
 lése után huszonnégy órával az illetőt rendszerint elmetszett
 torokkal szották megtalálni. Lásd: Gyilkosságok Könyve. V. Fe-
 jezet, 77. oldal, alulról a második bekezdés.

GIZI: Na jó. Hajoljon közelebb.

KOVÁCS: *(odatartja a fülét)*

ESZTER: *(be. A székre veti a ruhát, megvetően)* A lelkiismeretes de-
 tektív! Minden szoknya alá bekukkant.

KOVÁCS: *(vörösén)* Ne zavarja a kihallgatást!

ESZTER: A kihallgatást? Phi! Az ilyen kihallgatásból születik a gyermek.

GIZI: *(csipőre teszi a kezét)* Magának mért nem született, pedig motoz-
 tak eleget, hátsó gondolataiban?

ESZTER: *(elvörösödve)* Nekem?... *(Nagyot nyel, rekedten)* Mi közöd
 hozzá!

GIZI: Mi közöm? Megmondhatom. János gazda gyereket akart. Minden-
 áron. Akárhol.

ESZTER: Tudjuk. Te voltál az az Akárki, akárhol...

GIZI: *(neki akar ugrani)*

KOVÁCS: *(közbeveti magát)* Asszonyok, lányok!... Lányok, asszonyok!
(Össze-vissza rángatják, letépi a nyakkendőjét) Megadom ma-
 gam! *(Lebújjik, és négykézláb kimászik közülük. Azok rögtön
 abbahagyják a csapkodást. Egymással szemben állnak némán,
 vad gyűlölettel)*

ESZTER: *(sziszegve)* Mézestarló!

GIZI: Vetetlen mező! Kenyeretlen kemence!

ESZTER: Bogáncs!

GIZI: Szárazkút!

KOVÁCS: Reggelig elhallgatnám, olyan színvonalasan szidják egymást.

ESZTER: *(az asztalra borul, sírás rázza)*

KOVÁCS: *(Gizihez)* Szóval azt állítja, hogy János gazda nyíltan szerelmével üldözte, mert boldogtalan volt gyermektelen házasságában?

GIZI: *(keményen)* Azt. Meg lehet érteni. Almafát senki sem ültet csak a leveléért.

ESZTER: Mit tudsz te, szegény pávácska.

GIZI: Csak azt, hogy szeretőjével meg akarták ölni azt, aki a porból szedte föl magát.

(A szekrény ajtaja felpattan)

KÁLMÁN: *(tizenhét év körüli legényke, kilép a szekrényből)* Én volnék az a szerető? Tessék, nézzen meg jól... Mondd meg nekik, mama, hogy ez a két kéz, a te kezéd, sohasem ütött vissza, pedig lett volna mit válaszolni a sok ütlegre.

GIZI: *(megdöbbenve)* A fia?... A moziban sötét volt... Azt hittem...

KOVÁCS: Ez egy speciális eset, hogy a gyermek tizenhét éves korában a szekrényből jön a napvilágra.

ESZTER: *(sötétben)* Egy kitett gyermek nem nagyon örült volna egy másik kitett gyermeknek. Hiszen saját ismeretlen anyját is holtig gyűlölte, mert a szégyen helyett az ismeretlenséget választotta, melyről csak a balga hiszi azt, hogy a könnyebbik megoldás.

KÁLMÁN: Én voltam az, aki nem engedtem, pusztá jelenlétem elrontsa életüket. Így is ütötte mindig, mindenért.

ESZTER: *(átöleli)* Tudtam, hogy itt vagy, fiacskám... Előbb csak éreztem... Aztán megtaláltam az esernyődet. Igen, én dugtam el a szalmazsák alá... Ne beszéljünk most az ütlegekről. *(Fia száját lezárja ujjával)*

KÁLMÁN: Ahogy akarod. Minden találkára kék-zöldre sminkelték... Meg tudtam volna ölni az öreget!

GIZI: Vettük észre.

ESZTER: Nem. Ne higgyenek neki. Én voltam. Hányszor mondjam.

KÁLMÁN: *(megrendülve)* Mama, te is azt hiszed, hogy én?...

GIZI: Mért bujkál, ha olyan tiszta a lelkiismerete?

KOVÁCS: És mért retesztelte el a padlásajtót kívülről?

KÁLMÁN: Nyomozok.

KOVÁCS: Bravó! Hát akkor én már, kezit csókolom, talán már nem is kellek itt... És mik az eddigi eredmények, „Kolléga”, ha nem vagyok tolakodóan kíváncsi?

KÁLMÁN: Megtaláltam a gyilkos véres ruháját.

KOVÁCS: Persze, meg is tudná mutatni?

KÁLMÁN: Természetesen. Bár hogy egészen őszinte legyek, a dicsőség oroszlánrészre a kutyát illeti, mert a kazalból ő kaparta elő. Mikor a holttestet megláttam, rögtön tudtam, hogy az lesz a döntő bizonyíték. Hozzam?

KOVÁCS: Még hozzá erőltetett menetben, futólépésben, mert enyhén szólva nagyon valószínűtlen mese, mese, meskete, az, amivel bennünket itt traktál.

KÁLMÁN: Rögton itt lesz. (El)

KOVÁCS: (Gizikez) No, még mindig nem hallhatjuk, mi az, amit mondani akart?

GIZI: (gúnyosan) Nincs a falnak füle, ugye? A szekrénynek meg kettő is.

KOVÁCS: Ha akarja, elsétálunk az orgonásba.

GIZI: Meggondoltam magam.

KOVÁCS: (hidegen) Az meggondolatlanúság lenne.

GIZI: Elfelejtettem.

KOVÁCS: (az órájára pillant) Három percet adok, hogy eszébe jusson...
Segítek: úgy kezdte: e l t ű n t... Ki tűnt el, mi tűnt el?

KÁLMÁN: (berohan) Eltűnt a ruha!

KOVÁCS: Az nagy baj, fiatalember. Említettem már, ugyebár, hogy a meséje nemigen tetszik.

KÁLMÁN: Nem tehetek róla. Szerencsére a gombokat még az este levagdosztam róla.

KOVÁCS: A gombokat? (Észbe kap) Szóval maga az?

KÁLMÁN: Igen, én vagyok... Azért reteszteltem el a padlásajtót, hogy nyugodtan rakjam szét őket, hogy a gyilkos ruhájára terelem figyelmüket. A ház mögött a kazalig kettesével szórtam.

KOVÁCS: Nagyon ötletes. A mama lakója se csinálná jobban — mondaná Leó. Tehát ön szerint csak le kell ülni és várni, mint a pók, számolni a járókelők gombjait. (Basszus hangon énekel)

Gimbelem, gombolom,
gyilkos vagy, angyalom...

(Vékony cérnahangon)

Ne csináljon rossz viccet,
Elfeledtem begombolni a sliccet...

(Kinyílik a szekrény harmadik szárnya, és Takács lép ki belőle)

TAKÁCS: (idős, szakállas férfiú). Önnek teljesen igaza van. Hiányzó gombjai miatt senkit sem lehet letartóztatni.

MIND: (egyszerre) Kicsoda maga?

TAKÁCS: Nevem: Johann Sebastian Takács. Leóka mamájánál lakom.
(Meghajol, kabátja szétnyílik, nadrágja leszalad)

KOVÁCS: (felordít) A mama lakója!!... (Elájul)

ESZTER: (a másik pohár tejjel nyakon loccsintja)

KOVÁCS: (megrázza a fejét, nyöszörögve) Még csak kegyed hiányzott, hiányzó gombjaival. Mondja, mi az ördögöt keres itt?

TAKÁCS: A Leókának hoztam meleg alsóneműt. A kedves mama nagyon aggódik, nem szeretné, ha megfázna. Szerencsére a bivalyhangú óriás, aki gombjaimat lemetszette, sem a pénztárcámat, sem Leóka holmiját nem vette el. Meg sem mertem moccani, kérem, különösen mikor (Szégyenlősen)... a sliccgombokat borotválta le. (Drámai hangon) Íme, hová vezet az átkos gyűjtőszenvedély!

KOVÁCS: (még mindig a földről) Gyűjtőszenvedély? Maga ezt gyűjtőszenvedélynek nevezi?

TAKÁCS: Mi másnak nevezhetném? Az útkaparó, akivel a fasorban találkoztam, gyufafénynél keresett spárgát a tarisznyájában, hogy

félárbocon lebegő nadrágját felkösse. A postásnak még a sapkájáról is lekerült a gomb. Csak az a mindenható a megmondhatója, meddig folytatta volna még, ha nem jön a motorbiciklista.

KOVÁCS: Az aztán bátrabb volt, mint maguk.

TAKÁCS: Fenét. Annak mindene cipzárra járt. *(Indul vissza a szekrénybe)*

KOVÁCS: Hová megy?

TAKÁCS: Nem mutatkozhatok így női társaságban.

ESZTER: *(nevetve leoldja kötényét, és úgy köti meg Takácson, hogy a nadrág le ne szaladjon)*

KOVÁCS: *(feltápáskodik)* Írja le pontosan, milyen volt a támadó.

TAKÁCS: Olyan izé volt... a miacsodája hogyishívják... másra nem emlékszem, mert sötét volt.

KOVÁCS: *(gúnyosan)* Köszönöm, ennyi is elég. Ennek alapján igazán könnyű lesz letartóztatni.

TAKÁCS: *(kihúzza magát büszkén)* Örülök, hogy segítségére lehettem. Hol van Leóka?

KOVÁCS: Leóka a szekrényben.

GIZI: Gratulálok az éji magányhoz. Táblás szekrény.

KOVÁCS: Bocsásson meg... A másik kettőről, esküszöm, nem tudtam. *(Felkapja a ruhát, mit az imént hozott Eszter)* Kijöhetsz, Leó. *(Ordít)* Leó! *(Mérgesen a szekrényhez lép, kinyitja a középső ajtót. Fejéhez kap)* E l t ü n t !

(Függöny)

2. Kép.

(Mikor a függöny felmegy, teljes sötétség van. Kiáltások)

KOVÁCS: *(hangja)* Vigyázat, még egy sor lépcső...

(Balról pislákoló fény, megjelenik Kovács, kézilámpája fényével kutatva körül. Mögötte tapogatózva botorkálnak a többiek: Eszter, Kálmán, Gizi, Takács)

TAKÁCS: *(felordít)* Jesszusom! Valami puhára léptem!

KOVÁCS: *(odafut a lámpával)* Leó!

ESZTER: *(sikolt)* Meghalt?

KOVÁCS: Nem halt. Mozog. Inkább azt mondja meg gyorsan, hol a villanykapcsoló.

ESZTER: Nem tudom.

KOVÁCS: *(rövid kutatás után rábukkan. Világos lesz. A pincében vagyunk, hordók, üvegek, ládák. Leó köré sereglenek)*

TAKÁCS: *(kétségbeesetten)* Ébredjen, Leóka!

LEÓ: *(ásít)* Hány óra? ... *(Feleszmél)* Hé! ... Hát nem az ágyban vagyok, hanem az ágy alatt.

ESZTER: Még lejjebb, a pincében.

LEÓ: *(meglepődve)* Takács úr!

TAKÁCS: A mama csókjait küldi és meleg alsónadrágot, üzeni, hogy ne igyon hideg vizet és vigyázzon, ha átkél az úttesten...

LEÓ: *(felül)* Hogy kerültem ide?

KOVÁCS: Azt majd te mondd el, jó!

ESZTER: Csak elébb öltözzön fel. Agyonfagy. *(Nyújtja a ruhát)*

LEÓ: *(szényenlősen)* Forduljanak el, kérem! *(A férfiak elfordulnak, a nők ott felejtik szemük pillantását. A vadászöltözék minden darabja néhány számmal nagyobb. Mikor a bokrétás kalapot felteszi, hátra kell hajolnia, hogy kilásson alóla)* Először is... kérek egy pohár vizet.

KÁLMÁN: Víz nincs. Majd megvallatjuk a hordót. *(A nagyhordóból bort csurgat a fakupába, és átnyújtja Leónak)*

LEÓ: *(egy szuszra kiüssza)* Még.

KOVÁCS: Hogyan... Szóval azt tudjuk, hogy a szekrényből különlejárát vezet, mert az ajtót nyitva felejtetted.

LEÓ: *(széles mozdulatokkal)* Hát igen. Amint mondtad, a szekrényben jól álcázott ajtó lapul meg. Észre se vettem volna, ha nem érzem, hogy a bal vesémre jön a huzat. Mondom én magamnak: Leó, te rossz szekrényre szálltál. Elkezdem keresni a lukat a sötétben, megnyomok valamit, megnyírkordul valami: jéghideg levegő csap meg. Mi az ördög lehet ez? Elöl szekrény, hátul frizsider. Lábammal lépcsőt tappintok ki. Megindulok... Nyikk... Reccs... Nyikk!... Reccs!... Nyikk-Reccs! Reccs-Nyikk!... Aztán semmi, s akkor: Tupp!

KOVÁCS: Az mi volt?

LEÓ: Az a fejem volt. Valaki irtózatosan kupán vágott. Nem volt időm gondolkozni, csak az jutott eszembe, hogy előre röhögök, mint fog a világ elsötétetni előttem, hiszen amúgy is vaksötét van. *(Megkocogtatja a fakupával az asztalt)* Pincér!

KOVÁCS: Álmodtad, cimborám, a fejbevágást. Itt élő lélek nem lehet, az ajtón háromkilós lakat lóg.

LEÓ: Lehet, hogy álmodtam. Mert már sokszor álmodtam azt, hogy megvernek, csak még egyszer sem nőtt reggelre putyu a fejemre. *(Fejét mutatja)*

ESZTER: *(megtapogatja)* Hüha! Jókora gombóc. Fáj?

LEÓ: Csak ha eszembe jut. *(Felhajtja a bort)*

KOVÁCS: *(szigorúan)* Miért iszol annyit?

LEÓ: Felejteni akarok.

TAKÁCS: Kérem, volna egy teóriám...

KOVÁCS: *(felhördül)* Ha muhkanni mer — letartóztatom! Amúgyis majd szétmegy a fejem.

LEÓ: Pedig rá se vágta.

KOVÁCS: Nem vágta rá. De percről percre több dolgot nem értek.

LEÓ: Például.

KOVÁCS: *(gépiesen a csaphoz megy, tölt magának, lehajtja)* Például az, hogy Eszter nem tudja, hol van a pincében a villanykapcsoló.

ESZTER: Hát azt hiszi, ha jártam volna itt egyetlenegyszer is, lehetne itt ilyen piszok, felfordulás, pókháló, szemét?... De a pincét, a szekrényt és a vasládát a hálószobában zárva zárta előttem.

KOVÁCS: Mi lehetett a vasládában?

ESZTER: A pénze meg a kulcsok.

KOVÁCS: Honnan tudja?

ESZTER: Mert nem vagyok detektív, nekem is szabad következtetni azért.

1971

MAURITS FERENC, 1971.

„HIVŐK A FALNÁL”

TAKÁCS: Ehhez a teóriához én még csak annyit fűznék hozzá...

KOVÁCS: *(kezébe nyomja a kupát)* Igyék inkább... Az élet rövid... *(Erővel itatja, hogy ne beszéljen)* Addig is szünetel a teóriaszolgáltatás... *(A többiekhez)* Most pedig, kérem, hagyjanak magunkra bennünket. Majd egyenként szólítom magukat.

(Eszter, Kálmán, Gizi el)

LEÓ: *(nyúl a kupáért)*

KOVÁCS: *(kikapja a kezéből)* Mondtam, hogy ne igyál, nézze meg az ember! *(Felhajtja a maradékot. Az asztalhoz sétál, jegyzetfüzetét maga elé dobja, hanyatt dől a fonott széken. Behunyja a szemét)*

LEÓ: Min töprengsz?

KOVÁCS: Azon, hogy nem is csodálom, hogy János gazda torkát elmet-szették. Aki ilyen pocsek lörével fogadja a látogatókat!?

LEÓ: Lehet, hogy a látogatók a kisebb hordóból részesültek, emezt meg a széles fogyasztóközönségnek árusította. Itt a táblán fel is van pingálva néhány adós atyafi neve. *(A hordó mellett tábla lóg. Leó betűzni kezdi)*... Mihály 31. Mih... 2 lit... M... 4... liter.

TAKÁCS: *(ezalatt megcsapolta a kisebbik hordót. Kóstolás után Kovács-hoz)* A teória kifogástalan... Ezt kóstolja meg.

KOVÁCS: *(iszik)* Hű!!... ezt a Pius is megíálná... Visszatért az embe-
rekbe vetett hitem és a sutba vetett önbizalmam... Kezdjük te-
hát előlről az egészet. *(Lapoz a noteszben)*... A hegedűművész
maga dobta el a banánhéjat... A hatodik emelet lépcsőjét min-
den két hétben csak egyszer mosták fel... Mi ez?! Ja... Ez
egy másik eset... Áhá... Itt van. ESZTER... Középtermetű
csinos asszony. A blúz kivágás határán szemölcs... Sajnos nem
volt házkutatási engedélyem... Két mozijegy az esőkabát zse-
bében. Drága töltőtoll. Kis cédula a bársony alatt. NEKED
NYERTEM a levespor pályázaton. A postás pénzt kapott, hogy
a leveleket csakis az asszonynak adja át személyesen. A férj rossz
ember volt, és gyorsan bocsátott... Részeg volt, de sosem lát-
ták inni... Hehe, persze, most már tudjuk, miért... Adott pénzt,
ha kellett, de fukar volt. Szerették egymást, és rosszul éltek.
Gyermeke volt, de nem vette észre. *(Iszik. Ábrándosan)* Száraz-
kút... Bogáncs... Vetetlen mező... Kenyeretlen mező... Mé-
zestarló...

LEÓ: Ki lenne az?

KOVÁCS: Gizi.

TAKÁCS: Ja, a kis pipike? Hehe... Valóban mézes.

KOVÁCS: *(nagy szemeket mereszt)* Hát azt meg honnan tudja?

TAKÁCS: *(szégyenlősen)* Én ugyan csak homlokon akartam csókolni, de
féltem, hogy eltüsszenti magát, mert a szakállam az orrocskáját
csiklandozza.

KOVÁCS: Mióta ismeri?

TAKÁCS: Balról a második orgonabokor óta. Valamit elvesztett. Sírt
nagyon. Meg akartam vigasztalni. Mit mondjak: sikerült. *(Le-
hajtja fejét)* Jobb... ha most mindjárt, mindent bevallok.

LEÓ: *(összecsapja kezét)* Takács úr!

TAKÁCS: Igen... igen...

KOVÁCS: *(felugrik, galléron ragadja)* Na!

TAKÁCS: *(szemlesütve)* Egy gyenge pillanatomban odaadtam a csokoládét, amit Leóának küldött a kedves mama.

LEÓ: *(tragikusan)* Hogy tehetett ilyet!

TAKÁCS: Olyan szépen sírt szegényke. Át kellett volna ölelnem, de akkor leszalad a nadrágom, és attól tartottam, hogy félreérti. És aztán mikor megtudta, hogy nem vagyok detektív én is, mintha veszített volna intenzitásából szenvedélye... Erre muszáj inni... *(Iszik, majd a kupát odanyújtja Leóának)*

LEÓ: *(először kikapogatja száját a kalap alatt, majd jól meghúzza)*

KOVÁCS: *(akadozva rákiált)* L-leó! *(Elveszi, és az utolsó cseppig kihöripinti. Meginog)* Istenem... szárazkút... bár belesnék!...

(A pince ajtaja felvágódik, robusztus ember lépked le döngő léptekkel)

MIHÁLY: Hé!...

KOVÁCS: *(rá se hederít)* Kenyeretlen kemence... majd én befütenék...

MIHÁLY: Ide hallgasson! Mit akarnak az én Gizi lányomtól?

KOVÁCS: Psszt!... V-v-vállalom a dagasztást... *(Kuncog)*

MIHÁLY: *(megrázza)* Meghallgat vagy nem?! Én öltem meg János gazdát!

KOVÁCS: Csak sorba... Maga előtt már voltak...

MIHÁLY: Nem hiszi?

KOVÁCS: Ha megpukk-kad sem.

MIHÁLY: *(zsebébe nyúl, borotvát húz elő, szétnyitja, az asztalra dobja)*
Itt a bizonyíték.

TAKÁCS: *(pislogva)* Én is ilyenül borotválkozom.

MIHÁLY: Na jó. *(Újból zsebébe nyúl, egy marék gombot szór az asztalra)*

TAKÁCS: *(elájul)*

LEÓ: *(itatja)* Bátorság, most már úgyszincs vesztenivaló... gombja.

MIHÁLY: *(harsogva veri az asztalt)* Mint egy nyíves bárányt! Klikk!

ÁGNES NÉNI: *(megjelenik a pincelejárásban, csipőre tett kézzel)* Mi-hály!

MIHÁLY: *(behúzza a nyakát)* Igenis, szívecském.

ÁGNES NÉNI: Mit fecsegsz itt összevissza! Takarodj haza!

MIHÁLY: *(hang nélkül kotródik)*

ÁGNES NÉNI: *(a táblára mutat)* Grafikon mutatja a napi szeszfogyasztását. *(El, erőteljesen becsapva a pinceajtót)*

LEÓ: *(két ujja körmehegyével lóbálja a borotvát)* Hé! Gyilkos bá! Itt tetszett felejtetni a termelőszközt.

KÁLMÁN: *(jön)* Mit akarnak ettől a szegény szerencsétlen embertől?

KOVÁCS: *(méltatlankodva)* Mi az, hogy mit akarunk? Ó háborgat bennünket... Így gyilkos, meg úgy gyilkos... Ha meggondolom, nem is állunk rosszul: Egy gyilkossághoz két gyilkos. Kettőszáz százalékos normateljesítés.

KÁLMÁN: A vak is látja, hogy az öregúr a légynek sem tudna véteni.

KOVÁCS: Akkor marad a kedves mama.

KÁLMÁN: Ó már csak azért sem lehetett, mert...

KOVÁCS: Mert?

KÁLMÁN: *(elszántan)*... Mert én voltam.

LEÓ: (földön térdel, asztalon könyököl) Egy apagyilkos, akinek nincs is apja.

(Nevetnek)

TAKÁCS: (a kupával kínálja) Erre inni muszáj...

KÁLMÁN: (dühösen félreléki a kupát. El)

TAKÁCS: Hát akkor most Johann Sebastian Takács szólószáma következik. (Iszik) Utána pedig hallgassanak meg egy rövid előadást: A GYILKOSSÁG KÁROS HATÁSA A MEGGYILKOLTRA címen... (Elérzékenyedve) Mindig arról álmodoztam, hogy a véletlen valamilyen csodásan bonyolult históriába sodor. S én csak végigsétálok a tett színhelyén. Kiveszem a pipám a számból (ha falun történik köpök is) és csak annyit mondok: A gyilkos: a liftkezelő! Na és... hol hagytam abba?... Ja... Egyszer aztán eltűnt a kedves mama ajtaja elől a posztócipő. Lázasan kaptam elő a vitrines asztalkából a pipát. Reszkető kézzel gyújtottam rá... A többire nem emlékszem... Azt mondják, lehánytam a küszöböt.

LEÓ: (ábrándosan) Gyermekkoromban nemrég, vízipisztolyommal, rendszerint pénteken, öngyilkosságot követtem el. De senki sem kutatta az okát. Pedig megmondhattam volna: Az undok barátfüle miatt... (Összeborzad) a mama mindig BARACKLEKVÁRRAL készítette...

TAKÁCS: Mit érez ön, Kovács úr, mikor kiszáll a helyszínre s a plafonon elmosódó lábnyomok jelzik, hogy itt egy egészen különleges esettel állunk szemben?

KOVÁCS: (legyint) Ugyan, kérem. A gyilkosok kilencvenkilenc százaléka halálosan megsértődne, ha rögtön és világosan rá ne ismernék a kezemunkájára. Egy kis adminisztráció az egész... Apja neve? s máris mondja: „Péternek híjták, mielőtt agyon nem csaptam volt.” Kulimunka, kérem... Hanem... hanem ha már az izgalomnál tartunk... Van egy dolog... nahát! Az igen... A gilisztaásás. Van, hogy fél kertet felásom, míg három akkorát találok, hogy még a sajtlukban is lötyögne... Márpedig ha kukac nincs, hal sincs, ugyi... Na és halászat... Hüü! Micsoda mozgalmas dolog... Ül az ember, ül... ül... Lélegzetet venni? No még csak az kellene... Az ember csak akkor veszi észre, hogy gutaütést kapott, mikor este fel akar tápázkodni s kiszalad a lába alóla, holott egész nap azt hitte, hogy a kisszék lába zsibbad... És, uram, ha maga valamit is akar fogni, nemcsak a bot végén, nagyon kell ismerni a halak szeszélyeit, karakterét, életkorát, társadalomhoz való viszonyát. Uram, ön pontyt akar fogni, és főtt karalábot lógat az orra alá, hát ott fog a szemibe röhögni. Van nap, hogy úgy rángatja ki az ember a pecabotot, mintha nyavalyatörős volna, annyi a ráfutó. Másnap meg ülünk, halszemet nézünk egymással. Semmi. Másnap semmi. Egy hét múlva vesszük észre, hogy a gilisztánk (Mutatja) ilyen kicsi lett. Leette valami. Én mondom, a halak értelmebbek, mint az emberek. Öngyilkos, gyilkos, örökséget váró hal? — röhögöm kell. Ilyenkor párosával fickándoznak: „Sze-

retlek, Cápikám"... „Hidegvér, apus, mert elpukkan a pukantyúd!"...

(Nevetnek)

GIZI: *(lassan jön le a lépcsőn)* Valóban, igen kitűnően szórakoznak uraságodék. Úgy látom, a gyilkosság egyáltalán nem érdekli önöket.

TAKÁCS: *(iszik)* Úgy van. S ha azért jött kegyed, hogy bevallja, miszerint el tetszett metszeni a háziúr torkát, úgy sajnálattal közlöm, hogy messzire elmaradt az élboly három legjobb helyezettjétől.

LEÓ: Bizony. Gyilkosságbevallás 9—12-ig. Vasár- és ünnepnap zárva. *(Iszik)*

KOVÁCS: Mondja, kedves, mi a véleménye a szombati napról? Elme-hetnénk pecázni kettesben. Ha ugyan nem tervezett gyilkosságot már arra a napra. *(Iszik)*

GIZI: *(megvetően)* Be akarok jelenteni valamit, amitői feje tetejére áll majd a világ.

TAKÁCS: *(csuklik és ijedten kapaszkodik meg az asztal sarkában)* No még csak az hiányzik... N-ne tessék. Úgyis alig állok a lábamon.

KOVÁCS: Igyék inkább.

LEÓ: *(aki közben a sarokban matatott)* Én meg majd muzsikálok. Találtam egy szüper gramofont aládában. *(Hozza)*

GIZI: *(kilöttyinti a bort, dühösen)* Hallgassanak meg, mert...

LEÓ: *(lemezzel tér vissza a sarokból)* Csitt!... *(Felteszi a lemezt)*

GIZI: *(fülére szorítja tenyerét, toporzékol)*

LEÓ: *(iszik)* Május... holdfény... muzsika...

(Recsenés, reszketős köhécselés a gramofon felől)

PROFESSZOR: *(hangja)* Második lecke... Mielőtt rátérnénk a nemek harcának azon aktusaira, melyben rendszerint a nő marad alul, összefoglaljuk a múlt óra anyagát. Tehát, nővér: Melyek a szaporodás szervei?

LEÓ: *(ijedten borítja a kalapját a gramofonra)*

(A többiek is ámulva hallgatnak, Gizi lecsúsztatta füléről a tenyerét)

LEÓ: *(vörösödve)* Ez csak amolyan konferanszié-hecc lesz. Most már alighanem énekelnek. *(Leemeli a kalapot)*

ASSZISZTENSZŐ: *(hangja)*... itt még különféle hormonok is keletkeznek, egyebek közt a másodlagos nemi jelleget meghatározók. A nőnél...

LEÓ: *(gyorsan ráborítja a kalapot. Gizihez)* Forduljon el.

GIZI: *(arcán óriási meglepetés tükrözik)*

LEÓ: Megpróbáljuk egy kicsit odébb. *(Odébbteszi a játszókart)*

PROFESSZOR: *(recsegő hangon)* A férfi tehetetlenségének okai, melyek őt a nemi tevékenységben megakadályozzák, lehetnek többfélék, úgymint: fertőzéstől való félelem, önbizalom hiánya, neurózis, ritkábban szervi bajok: fejletlen ivarmirigyek, agy- és gerincvelő-bántalmak, miközben a nemi vágy rendszerint megmarad,

s az, mármint a libidó, szellemileg serkenti a tehetelent, úgy-hogy néha le is tudja küzdeni az önbizalom hiányát, ám sajnos vannak dolgok, melyhez a pusztá önbizalom nem elegendő...

GIZI: *(hisztérikusan nevet)* Gyönyörű muzsika fülemnek... Teremtő atyám, most olvad csak ki a viasz belőlük. Hogy lehettem olyan ostoba! *(Indul)*

KOVÁCS: Hé! Hát a fejená!lással mi lesz?

GIZI: Csak annyit, hogy: A gyilkost s o h a s e m fogják elcsípni! *(El)*

(Függöny)

III. FELVONÁS

(A szín ugyanaz, mint az I. Felvonás 1. Képénél. A tornác és az udvar. Leó és Kovács a fa alatt ülnek az asztalnál. Kettőjük körül Eszter szorgoskodik. Hideg borogatást vált a fejükön. A szín jobb sarkában lavór, mely felé időnként kimondhatatlanul bánatos pillantásokat vetnek)

KOVÁCS: *(Leóhoz)* Téged se tesznek meg a bűdös életben zenei munkatársnak filmen, rádióban, színpadon... Május... holdfény... ivarsejtek... Hihi! *(Felszisszen)* Jaaaj!...

LEÓ: *(kóvályogva elsétál a lavór mellett, majd visszaül)* Csak gúnyolódj. Nem tudom, helyemben te okosabb lettél volna-e. Megnéztem a többi lemezt, is... Sexualschule, római kilenc, Sexualschule, római tizenöt... Sexualschule, római huszonegy... Úgy megzavart ez az... ízé... szöveg, hogy ha csak kulcslukat látok, lesütöm a szemem.

TAKÁCS: *(kóvályogva, be)* Hány óra?

ESZTER: Tizenegy.

TAKÁCS: Este vagy reggel?

ESZTER: Déli tizenegy.

TAKÁCS: *(lerogy a székbe)* Akkor mindenekelőtt kérek egy duplát jégbe hűtve. *(Fejére mutat)*

ESZTER: *(borogatást rak rá)*

LEÓ: *(siránkozva)* Mikor megyünk haza?

TAKÁCS: Csöpike, az angóracicám világgá bujdosott azóta, hacsak a kedves mama egy kis tejescskével meg nem szánta.

LEÓ: Ön, Takács úr, ezek szerint egy kutyátlan-macskátlan árva, mert a jó mama teát szokott reggelizni. Jöjjön, Takács úr, ne legyen itt sehány, aki hány. *(Kovácsához)* Adio a dió alatt hűsölő bűnügyi munkásnak. *(Indulnak Takáccsal egymást támogatva)*

KOVÁCS: *(rimánkodva)* Ne hagyjanak egyedül... Tegnap még három gyilkos is volt, ma itt állok egy csomó feddhetetlen néppel körülvéve. A fejem majd szétreped. Kezdhetem előlről az egészszet. *(Fenyegetőn)* Leó! Te hivatalosan vagy jelen, ha nem tudnád.

LEÓ: Csak voltam, öreg fiú, csak voltam. Mert a tanulság leszűrve frissen, a detektívpályára köpülve, távozom. Túlbecsültem *(Fejére mutat)* innenső képességeimet... Mosom kezeimet. Béke mosóporomra! *(Felemeli a mutatóujját)* Mert mi az, amit az ember

sose hagyjon cserben: a pecsét! Inkább én stemplizek, én rakok el iratokat, mint hogy engem rakjanak el. *(Sziszegve tapogatja feje búbját)*

KOVÁCS: Legalább a kalapodat hagyd itt.

LEÓ: *(csodálkozva)* Minek?

KOVÁCS: *(búsan)* Hát majd, úgy, mint te, kisörsolom belőle a gyilkos nevé.

LEÓ: *(megsajnálja)* Ennyire vagyunk, öregem?

KOVÁCS: *(sóhajt)* Ennyire.

LEÓ: Próbálj meg gondolkozni.

KOVÁCS: Próbáltam, de mind az jön ki, hogy nem ölte meg senki.

LEÓ: Hát akkor öngyikos lett.

KOVÁCS: Ezt már mondtad.

LEÓ: Mondtam?

KOVÁCS: Mondtad.

LEÓ: És nem jó?

KOVÁCS: Nem.

LEÓ: Nem?

KOVÁCS: Nem.

LEÓ: És mért nem?

KOVÁCS: Mivel nem mondtad meg: — mivel?

LEÓ: Ja, hogy mivel?

KOVÁCS: Igen. Mivel?

LEÓ: Mivelhogy el volt keseredve.

KOVÁCS: El volt keseredve. Metsző fájdalom a szív és torok táján, az egyiket bánat okozta, a másikat... mondjuk borotva.

LEÓ: Kitűnő! Borotvaéles logika.

KOVÁCS: *(savanyún)* Az. Nem hiányzik már, csak egy borotva. Vagy te volnál olyan kedves és varázsolnál nekünk egy darab borotvát?

LEÓ: Ezer örömmel. *(Előveszi a zsebéből)* Tessék!

KOVÁCS: *(meghökken, majd csakhamar észbe kap)* Persze, tegnap kézbesítette a csizmabőrbe bújt papucs gyilkos, vöröskeresztes, azaz önkéntes alapon. Értsd meg, te számárbőrbe bújt orozslán, vagyis Leó, nekünk az öngyilkosság bizonyításához olyan borotva kellene, melyről biztosan tudjuk, hogy János gazdáé volt.

LEÓ: Ja. Értem. És teszem azt, az nem bizonyít semmit, hogy ebbe itt, nagy kan betűvel a JÁNOS név van belekarcolva?

KOVÁCS: *(fejét ingatja)* Semmit! *(Észbe kap)* Micsodaa?! Mutasd! *(Nézi)* Az angyalát! *(Elkedvetlenedik)* Az ördögbe is! Mért nem találtuk a holttest mellett akkor?

TAKÁCS: Eldughatták. Az én megboldogult feleségem is mindig eldugta, mert le akartam metszeni kalapjáról azt a randa tollat.

KOVÁCS: Mért dugták volna el?

LEÓ: Hogy gyilkosság gyanújába keverjenek valakit.

KOVÁCS: Például kit?

LEÓ: Például Esztert.

KOVÁCS: És ugyan ki tehetett volna ilyet? *(Fejéhez kap)* Ki, hát ki... a mézestarló! *(Elhallgat, mert Gizi jelent meg a háttérben)*

GIZI: Folytassa csak. Nagyon érdekes.

LEÓ: Nincs tovább. Vége. Akik szét voltak, egymásra találhatnak, a bűnös

elveszi méltó büntetését. Minden remekül összevág, jaj, csak még egy icipicike búcsúlevél volna, nem nagyobb, mint amekkorán Buéket szoktak kívánni . . .

(Kint kiáltás: Postaaa!)

POSTÁS: *(be)* Szücs Eszter!

ESZTER: *gépiesen nyúl a levél után)*

POSTÁS: Expressz-ajánlott. Aláírni. Köszönöm. Viszontlátásra. *(Szalutál, majd a leszaladó nadrágja után kap. El)*

ESZTER: *(felbontja a levelet. Megtántorodik)* János!

(Kovács és Takács elkapják)

LEÓ: *(a levél után kap)* Hő, állj meg! *(Elcsípi)* Na lássuk! *(Megköszörüli a torkát)* Szeretett feleségem! Drága szomszédok! Meg kell örülni!

TAKÁCS: Ez is a levélben van?

LEÓ: Nem, ezt én mondom. *(Tovább böngészi)* Minden úgy van, ahogy mondtam. *(Kovácshoz)* Minimum két napidíjat fogtok elszámolni.

KOVÁCS: *(mérgesen)* Olvasd már!

LEÓ: *(olvas)* Mire cme levelet olvassátok, én már . . . *(Leteszi a levelet, kezét ráz magával, majd elkomorodva folytatja az olvasást)* Egyetlen mozdulat. A kezem se remeg meg. Teszem pedig, mert nem tudom elviselni a belső poklot, mely úz, hajt. Szétvet a belső tűz, és nem segít, sem új orvosság, sem új asszony. Azt, amit tudni kell, nem lehet megtanulni. Hiszen ha ne szerettem volna magam körül játszadoxni látni egy csepp mokány fickót vagy szőke gügyögő csöppséget. Túl sok időmet rabolt el a szerzés. Az élettől megszereztem mindent, csak amiért élni érdemes, azt nem. Bocssátatok meg stb., stb., stb. *(Kifújja az orrát megilletődve)* Utóirat. Elfogtam, Eszter, a leveledet. A postás nagyon meg volt rökönnyödve. Ne félj, nem bontottam fel. Hallgattam a tudós leckékre. Meg kellett volna értelek, mégis porig sújtott a szégyen. A bibliában megtalálod.

(Megilletődve hallgatnak)

KOVÁCS: A nyíl irányában folytatva, annak a neve, aki utólag kissé megkésve a postára adta a levelet: hat betűből áll: G. I. Z. I. K. E.

GIZI: Igen. A borotvát is én tüntettem el *(Kissé megborzong)*, törölgettem le figyelmesen. Apával eligazítottuk, mintha dulakodott volna valakivel. A ruhát, mert bevérezte, aztán nem merte hazavinni apa, mert a mama bibliájával kékre zöldre verte volna. Mikor a gombok eltűnését észrevettem, sirtam dühömben, apa meg nagy ijedtében a környéken található összes gombokat levagdosta.

KOVÁCS: De hát miért tette mindezt?

ESZTER: *(csendesesen)* Mert gyűlölt.

GIZI: Kimondhatatlanul. Meg akartam táncoltatni. Azt hittem — ó, én

ostoba —, hogy János miatta vonakodik, hogy ő áll a boldogságunk útjában. (Keserűn) Tegnap odalent kiderült, hogy boldogságunk útjában nem ÁLLT semmi!

LEÓ: *(lesüti a szemét)* Naa!

TAKÁCS: *(szigorúan)* Nicht vor dem Kindern!

GIZI: *(nyújtja a nyitott bibliát)* És tessék, itt a másik levél is. A Kálmánkácé. Látja, nevetséges voltam. Nem létező bolgodságot irigyeltem magától. *(Lehajtja a fejét)*

LEÓ: Fel a fejjel, kislány, magából még kitűnő PTT-alkalmazott lehet.

KOVÁCS: Amit tett, az a büntelő törvénykönyvbe ütközik. Félre akarja vezetni a hatóságot.

GIZI: *(szempillái alól felmosolyodik)* Én most is félrevezetném.

KOVÁCS: *(élénken)* Igazán? Gyerünk!

TAKÁCS: *(megköszöri a torkát)*

KOVÁCS: *(kedélye lelohadt)* Na jó, majd meglátjuk... Hát azt hiszem, itt nincs mit keresnünk már... *(Eszterhez)* A temetési engedélyt még ma megkapja. *(Indul)*

LEÓ: Megálljunk! *(Mindenki feléje fordul)* És te most tapsikálsz gömbölyű kis kacsóiddal. Minden rendben. Minden klappol. Mindent tudunk.

KOVÁCS: *(elégedetten)* Igen. Soroljam?

LEÓ: Légy szives. Ott kezd, hogy ki vágott engem fejbe.

KOVÁCS: Ne kezdjük el megint, Leókám, előlről. Fejbe vágtak, hát fejbe vágtak. Kupán vágtak a haza oltárán.

LEÓ: *(elszántan)* Én kideritem, ha addig élek is. Aki ezt tette velem, még ott van a pincében. *(Eszterhez)* Hozza, kérem, a lakatkulcsot.

ESZTER: *(el)*

LEÓ: *(Kovácsához)* Add a pisztolyodat!

KOVÁCS: Tessék.

LEÓ: *(eltartja magától)* Mit kell ezen meghúzni?

KOVÁCS: Azt a kis pöcköt... Csak vigyázz, elsütés pillanatában ne bámészkodj a csöbe, mint most.

ESZTER: *(jön a kulccsal)* Tessék.

LEÓ: *(a tornác bal sarkában levő pinceajtón kizárja a lakatot, és csakhamar eltűnik)*

KÁLMÁN: *(az Eszter kezében szorongatott levélre mutat)* Megírtam neked, hogy letettem a vizsgákat. Többet nem kell pénzt csenned miattam... *(Megköszöri a torkát)* És most engedd meg, mama, hogy ünnepélyesen átnyújtsam az első keresetemet. *(Borítékot ad át)*

ESZTER: *(meghatódva)* Fiacskám...

KÁLMÁN: *(megvakarja üstökét)* Édesmama... izé... tudnál-e nekem egypár ezrest kölcsönadni elsejéig?

(A pince felől kiáltozás hallatszik)

LEÓ: *(hangja)* Segítség!... Megöl!... Fogjátok meg!...

(Mindenki a pincébe tódul, letről futkározás zaja hallatszik. Kálmán és Eszter jelenik meg először. Cipelik az újult Leót. Az udvar közepén leteszik.)

LEÓ: *(felül)* Nekem jött!... Fojtogatott!... Durva szavakat sziszegett a fülembé... és utána... utána őrületeset szózott a kobakomra!...

KOVÁCS: *(jön)* Nyugodj meg, Leókám. Elfogtuk! *(Hangosan a pince felé)* Vezessétek elő!

GIZI: *(megjelenik a pincefeljáróban. Jobb keze ünnepélyesen előre nyújtva. Gereblyét tart magasra. Mögötte Takács lépked ugyancsak ünnepélyesen a gereblyére pisztolyt szegezve)*

KOVÁCS: *(drámai hangon)* Rúgkapált, tusakodott, de elcsíptük! *(Röhögve)* Megint ráléptél, te hólyag!

TAKÁCS: *(fejét csóválja)* Ejnye, Leóka, csalódtam kegyedben.

LEÓ: Én is... És... úgy szégyellem magam... Legszívesebben János gazda példáját követném.

KOVÁCS: *(szolgálatkészen)* Adjam a revolvert?

LEÓ: *(élenken tiltakozik)* Köszönöm. Most már az én nadrágom is csőre van töltve. *(Kárvallott képet vág)*

KOVÁCS: *(Gizihez)* Nos, kilépünk szombaton a nádasba?

TAKÁCS: Pontytilalom van, Kovács úr!

KOVÁCS: Na és honnan veszi, hogy én ponty-halászni akarok? *(Indulnak)*

MIHÁLY: *(kiáltozva berohan)* Álljanak meg! Rettenetes... Azonnal tartóztassanak le!...

KOVÁCS: Mi történt?

MIHÁLY: A feleségem... az Ágnes... Az üveggel...

TAKÁCS: Mi van vele?

MIHÁLY: Agyonütöttem!...

KOVÁCS: Maga részeg!

MIHÁLY: Nem vagyok részeg. *(Rálehel)* H-hhh!... Szenteltvizet ittam... Szenteltvizet öntött a pálinkás üvegembe... Éppen ezért... *(Nyújtja a kezét)*

(Dermedt csend, aztán szép sorjában, Kovács, Takács és Leó, hozzálépnek, és némán gratulálnak)

(Függöny)